

A.

fol. 113-23. 25. 27-31. 34-35. 37-38.
40-42. 44-50. 52-53. 55-57. 59.

18

DISSERTATIONEM PHILOLOGICAM,
Qua,
NOVA HYPOTHESIS ETYMOLOGICA HEBRAEA
De,
VOCVM SEMINI-
BVS,
AC
LITTERARVM SI-
GNIFICATIONE HIERO-
GLYPHICA,

MODESTE EXPENDITVR,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, CETERA,
Indulgente Amplissimo Philosophorum Collegio,
IN ACADEMIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE
M. CHRISTIANO BENEDICTO
MICHAELIS,

ORD. PHILOSOPH. ADIVNCTO,
d. XVI. Febr. a^o MCCIX.
H. L. Q. C.

Publico examini exponet
CONRADVS ANDREAS *Bünther/*
Bleicheroda - Hohnsteinensis.

HALAE MAGDEBVRGICAE, LITTERIS Salfeldianis.

Exstat iudicium Anonymi ad Arnicum, super hypothesei noua ety-
mologica Heloua, Germanice. Inuenit illud Tenzelius in
non Monasterii 1693. pag. 157. seqq. Vid. Index ibidem
in voce Ludolf. ex quo hinckerus in Vita Ludolfi p. 174
probat, Ludolfum esse huius scripti auctorem. Et
utrum nullo modo dubitandum, nihil se Ludolfi bene de auctor
Hypotheseos noua ^{allegat} Speciminibus nullo modo, nisi per
iudicium non nullo modo non per se, nisi. In eo,
nouas bedentur, radicum cognationem sustinet in obno-
mationem a primitiuis simplicioribus, oder quod ego quidem
magis probandum arbitror, in huiusmodi dicitur Ludolfum
etiam Gebrants de Grits non debent. In huiusmodi.

Ex fili mei I. D. Mich. Grotius in huiusmodi de Mich. p. 96. In huiusmodi, Dries,
Sententiam hanc meam Dissertationem inter molimina Latina, ecclesie
Christiane tam egregiam hypothesein, quales Neumanndera et, in
Dentis, commenerant se.

V I R O
SVMME REVERENDO, AMPLISSIMO
NEC NON DOCTISSIMO,
M. OTTONI CHRIS-
STIANO DAMIO,
CONSISTORII REGII, QVOD ELLRICAE
EST, CONSILIARIO, IN COMITATV HOHENSTEL-
NENSI SVPERINTENDENTI, ET ECCLESIAE ELL-
RICENSIS PASTORI PRIMARIO MERI-
TISSIMO;

ET

V I R O
ADMODVM REVERENDO. AMPLIS-
SIMO DOCTISSIMOQVE
ANDRAEAE ERICHS,
EIVSDEM CONSISTORII CONSILIARIO,
ECCLESIAEQVE BLEICHERODENSIS PA-
STORI PRIMARIO GRAVISSIMO,

)C

ET

ET
V I R O
PLVRIMVM REVERENDO, AMPLIS-
SIMO NEC NON DOCTISSIMO,
GEORGIO VVILL-
HELMO von der Lage/
ANIMARVM, QVAS VINARIENSIS ECCLESIA AD
D. PETR. ET P. COMPLECTITVR, CVSTODI
FIDELISSIMO,
AVVNCVLO SVO SINGVLARITER COLENDO,

ET
V I R O
NOBILISSIMO AEQVE AC PRVDENTISSIMO,
IOANNI MICHAELI
Günther/
PRAEFECTVRAE NEVSTADIENSIS AD HERCYNIAM
ADMINISTRATORI, REDITVVMQVE DISPENSA-
TORI PERITISSIMO,
PATRVO SVO AESTVMATISSIMO;
Patronis, Fautoribus, Consanguineis ac Ami-
cis, maxime suspiciendis,

*Dedicacione dissertationis huius academicae se, suaeque
studia, quantum potest, commendat*
CONRADVS ANDREAS Günther/
Theol. & Phil. Cult.

Singularis illa benevolentia Vestra, Patroni æstumatis-
simi, quam tot annos cumulatissimam expertus sum,
diu dubitandum me tenuit, qua ratione effi-
cerem, vt mea beneficiorum memoria, & grati animi te-
stificatio aliquo modo pateret. Recenterem hoc loco
innumera, quibus ad pietatem, officiumque excitari pos-
sum, amoris signa: memorarem publice Vestrum erga
familiam meam fauorem, nisi scirem, Vobis magis pro-
bari orationem ad modestiam Vestram moderationem-
que singularem compositam. Illud conabar per litteras
agere, quæ minus timent, & minus erubescunt; sed ani-
mum simul subiit, Vestra in me merita, quæ publica
sunt; & multorum conscientia tenentur, epistola non
recte coli, quam in paucorum notitiam venire oportet.
Tacito itaque cultu & pietatis adfectu venerari Vos me-
cum constituebam, donec Musæ meæ peperissent, quod
eruditorum, & Vestros imprimis oculos quodammodo
sustinere posset. Quoniam itaque primus nunc studio-
rum meorum, quibus in alma FRIDERICIANA acade-
mia inter cetera operam dedi, auspicio diuino prodit
fructus, umbratilis videlicet exercitatio, eandem amplis-
simorum nominum Vestrorum nuncupatione, **VOBIS**
dedi-

dedicatam volui, vt occasio mihi esset & alloquendi Vos,
& benevolentiam erga me Vestram publice prædicandi.
Quibus enim nostra consecrare malle, quam Viris sum-
mo iudicio, acutissime discernendi facultate pollutibus,
in quibus nihil, quod vel in honesto, vel in prudentia,
vel in doctrina politum est, desideratur? Viris, quos sa-
cris rebus præesse iussit REX noster clementissimus? Vi-
ris, quibuscum arctissimo necessitatis & consanguinita-
tis vinculo connexus sum? Qua de causa accipite, PA-
TRONI ætumatissimi, hoc specimen academicum, vt
fidei, pietatis & obseruantia monumentum! Serena fron-
te accipite primitias studiorum meorum, eorumque vel-
ut rationem, vt Vobis constet, quomodo ad bonas lit-
teras, dum Halæ fui, incubuerim. Imprimis autem, vt
cepistis, amare me pergite, qui nunquam Vester esse no-
lo; conservate favorem & benevolentiam observantissi-
me roganti, qui pro salute Vestra & omnigena felicitate
ardenter vota nuncupare non desino. quo, si a summo
NUMINE exaudiantur, vt nullus dubito, & Vobis &
mihi æternum gratulari queam. Valete! Dabam Halæ
Hermund, Pridie Non, Febr. CIO MCCC IX.

CAP.

PROOEMIUM.

§. I.

EX quo Hebraismi studia, fausto omnino, in Christianum orbem inuecta sunt, certatim viri docti in id incubuerunt, ut Lexica linguae S. discantibus pararent, parata vero corrigerent, magisque ac magis supplerent. Qua in re licet non unam eandemque viam, nec aeque feliciter omnes calcauerint; est tamen illorum studii effectum, ut nostra quidem atate multo, quam antehac, ad Hebraismum expeditius iter sit.

§. 2. Neque tamen post tot labores ita sunt omnia explanata, quin quod agendum sit, nostris etiamnum temporibus resset. Immo multos passim eruditi observant hiatus, errores, defectus Lexicorum exstantium: quibus tamen remediandis pauci consilia, paucioresque manus adhibuerunt. Vera vocabulorum etymologia, emphasis ac notio formalis subinde in obscuris ac desideratis esse censetur: quidquid hanc in rem praestantissima ingenia laborauerint.

§. 3. Inter alios nostra atate Vir admodum reuerendus, ac doctrina pariter & ingenio pollentissimus, D. CASPAR NEUMANNVS, Ecclesiarum Scholarumque Aug. C. add. apud Vratislavienses Inspector, hos Lexicorum defectus non adnotauit modo; sed, quantum in ipso fuit, etiam emendare studuit. Hoc vero ut obtineret, viam ingressus

*sus est prorsus singularem, & a nemine Lexicographorum
 antea calcatam. Existimavit enim primo, vera Hebraica-
 rum vocum etyma indagaturo, non esse in trium quatuorve
 litterarum radicibus subsistendum; sed altius inde pergen-
 dum ad primitiva bilittera. Deinde vero in consonanti-
 bus ipsis sibi visus est reperisse notiones hieroglyphicas, ex
 quibus formale tum seminum (ut vocat) bilitterorum, tum
 radicum ac derivatorum construendum esse putavit. Qua
 de re prelibandum nonnihil dedit in Epistola super hy-
 pothesi noua etymologica, anno 1693, iam edita. Copio-
 sius vero exposuit mentem suam in Genesi Linguae Sanctae,
 quam Norimberga anno 1696, itemque in Exodo Linguae
 Sanctae, seu Lexico etymologico, cuius litteram & ibidem
 anno 1697. litteram □ 1698. litteram 3 1699. ac denique
 1, 7, 7, anno 1700, publicavit. Accessit bis anno 1707.
 Dissertatio Epistolaris ad Illustrem Dn. de Leibnitz, Vra-
 tislaviae edita, qua bigam difficultatum, de Vrim & Tum-
 mim, & de Cibo Samariae obfessae 2 Reg. VI, 25. noua hypo-
 theses suae specimine, expedire tentavit, praemisso signifi-
 cationis litterarum Hebraicarum hieroglyphica quodam
 Breuiario. Ita autem, quod proposuerat sibi, persequen-
 tus est Vir Celeberrimus, ut nemo videatur explicare po-
 tuisse ingeniosus.*

*§. 4. Interim quamuis hypothesis illa noua, quod
 nos quidem sciamus, ex instituto & publice ab eruditis
 examinata vel impugnata hucusque non fuerit; fieri ta-
 men vix potest, ut opinio, quae, ipso fatente Auctore, ma-
 gnis implicita est difficultatibus, quaque ne fando quidem
 Lexicographis nota fuit, ab omnibus libera sit dubitationi-
 bus. Quid vero magis ad causae illustrationem idoneum
 fuerit, quam collatis sententiis, trutinatis vtriusque rati-
 o-
 rioni-*

tionibus & argumentis, veritatem eruere? Saltem res ipsa indigna haud est studio & scrutamine, ut de eius vel veritate & euidencia, vel falsitate & incertitudine studiosius euidenter liqueat.

§. 5. Hæc dum nobiscum reputamus, in mentem venit, scrupulos contra nouam hypothese[m] nobis obortos, in materiam exercitationis academice collectos dare, nullo quidem alio fine, quam ut Vir Celeberrimus in promissa Breuiarii sui uberiore Deductione ad eos respicere dignetur; quo, discussis resolutisque dubitationibus, planiora & certiora omnia existant. Cumque duobus potissimum capitibus tota ipsius hypothese[s] contineri videatur, quorum prius est de Vocum Hebraicarum primitiuis bilitteris, alterum vero de Litterarum Hebraicarum valore hieroglyphico; ad virumque seorsim nonnulla sumus adnotaturi. Agemus modeste, ne quid pudori; agemus tamen & libere, ne quid veritati detrabatur. Quod institutum nostrum ne Vir Celeberrimus (cuius sum sacrum amplissimumque munus reueremur, tum admiramur doctrinam) grauius ferre velit, est quod maiore[m] in modum rogamus ac obtinamur.

T. Quil. hanc a. 1712.
Wratislauice sub titu.
lo. Claus. Dominus Heber.
eo sequidem abigit.
Dulcia sibi a me mala,
sufficere ratus, diffinit.
lakes, quibus forte impa.
vera se sentit hab. geder.
de trans. licta silentio.
Vbi in in catalogo
quodam allegari. Geu.
manni (Claus) conuuij
Ebor parte in tertiam
Wratislauice 1715.

CAPVT I,
De
HEBRAEORVM SEMINIBVS
Seu
PRIMITIVIS BILITTERIS.

SVMMARIA.

Quid per Semina intelligatur, enoluitur §. 1. Eorum theoria, praesertim in Radicum compositione, compendiose sistitur §. 2. adiunctis de illorum vsu potioribus regulis §. 3. & haec tenus quidem ex mente D. Auctoris. Probatur vero contra Eundem, Verba quiescentia Ain Vau vel lod perperam pro bilitteris haberi §. 4. quod ipsum de Nominibus quoque §. 5. ac Particulis §. 6. ostenditur. Additur, non debuisse litteras ך ם ן in formatione radicum ex numero affirmatiuarum (vt Celeber. Auctor vocat) excludi, cum & actualiter exsistent huiusmodi radices, & tertia ך Verborum quiescentium ab istis litteris originaliter orta fuisse videatur §. 7. Expenditur primum pro bilitteris Seminibus argumentum, quod est ab auctoritatibus §. 8. & 9. Alterum, a summa primae linguae simplicitate §. 10. quod inuertitur §. 11. Tertium, a derivandi legibus: ubi ostenditur, nimis liber alter supponi, quasi bilitterae voces sint, quae tamen reuera trilitterae §. 12. item, quasi absonum sit, monosyllaba a bisyllabis derivare §. 13. & 14. Quartum denique, quod a Radicum cognationibus sumitur: ubi post genuinum cognationis radicum systema exhibitum, infirmitas argumenti ostenditur §. 15. 16. sublata simul, quam Celeberrimus Auctor constituit, inter characteristicas & accessorias litteras differentia §. 17. Praejudicia contra haec semina formantur primo, quod nulla prorsus aut paucissima saltem in vsu sint §. 18. Deinde, quod illorum compositio analogiae & genio Hebraismi repugnet §. 19. tertio, quod plurimae radices metathesin patiantur, nulla significationis varietate §. 20. quarto, quod semina illa analogiam ac ordinem derivationis peruertant §. 21. Postremo notamus, Cel. Auctorem ipsum hypotheses suas leges deserere §. 22.

§. I. Exi-

§. I.

Xistimat Vir Cel. vera Hebraeorum, primitiua semper esse monosyllabica, seu binas tantum habentia litteras: eaque, vt iam tum in se significatiua, certæque alicuius significationis notas perpetuas, sic in reliquis etiam vocibus, quarum essentiam ingrediantur, significandi principium esse putat. Hæc primitiua (vt suum Radicibus nomen maneat) *Characteres significationis*, itemque *Semina* vocum, adpellat.

§. 2. Iuuat autem hac de re theoriam Ipsius, quam in *Genesi Lingua S.* (a) exhibuit, in compendio constri- (a) p.2. seqq. ctam referre. Primo enim ait, hæc primitiua (si visum spectes) varias per se partes orationis constituere, sine tertiæ vllius litteræ accessu; iam *Particulas*, vt *אל ne*, *אל ad*, *בל non*; iam *Nomina*, vt *גר peregrinus*; iam *Verba*, quo refert inprimis omnia, quæ vulgo *Quiescentia* *Ain-Vau* & *Ain-Iod* dicuntur, vt *שב augefcere, luxuriari*, *בב venire*. Deinde vero ab his *Seminibus* format radices bisyllabas, quadruplici quidem ratione I. ex GEMINATIONE vel alterius characteristarum, vt *גר a גר, רם a רם*, vel vtriusque, vt *טאטא a טא, רמר a רם*: II. ex AVGMENTO tertiæ alicuius litteræ seruilis, eiusque vel præformatiua, vel insertæ, vel affirmatiua; vt *המט, סמט, מטט a caractere מט*: ita quidem, vt medio insertæ sint ex *quiescentibus*; præformatiua vero & affirmatiua non nisi ex *Heemanticis*, præter *ו & י*, quas negat in Verbalibus Radicibus vnquam affirmari. III. EX COMPOSITIONE characteristarum cum characteristicis alijs, hac lege, vt si *initiales litteræ* characterum conue-

conueniant, prima vltimi absorbeatur, e.g. רחק *oppri-
mendo contundere*, ex רח *impetus* & קך *conclusionis* nota;
רחב *multum euectus fuit*, ex רח *proectionis* & רב *mul-
titudinis* nota: sin *finales* conspirent, vltima primi ex-
cludatur, e.g. שרף *discerpfit*, ex שף *paruitatum* & רף
discerpenti nota: communissime vero contractio fiat,
si littera *finalis* primi, *initialis* vero secundi eadem sint,
vt חמט *violenter auferre*, ex חם *feruoris* & מט *a motio-
nis* nota. IV. Ex MIXTIONE integrorum characterum,
vt רטפש *humectatus est*, ex רט *fluoris* & פש *abundantia
luxuriantis* nota. Quo refert Nomina, in quibus vel
geminatio & *auctio* combinatur, vt ארמם, ארמם
& א; vel *geminatio* & *compositio*, vt פתלתול, ex פת
anfractuum & תל *leuationis in altum* nota, vltimo cha-
ractere simul geminato.

§. 3. Hinc deducit, 1. Radices, ab vno eodemque
characterere descendentes, pro vario aliarum litterarum
ad characterificas accessu, aliter atque aliter saltem
modificari ac determinari. (b) 2. Radices ab vno eo-
demque characterere formatas, significatione conueni-
re, saltem in conceptu aliquo communi & generalio-
ri. (c) 3. Litteras in compositione, ex characterere alio
defuntas, significationem inferre characteris illius, cu-
jus sunt. (d) Atque hoc pacto statuit significationem
vocis formalem indagari posse, spectando videlicet non
solum eius vsum perpetuum, sed etiam sursum ad-
scendendo, verumque inquirendo primitiuum, vnde
vox prouenit; expendendo item ad latera quasi stantes
radices cognatas omnes, additis vltimo loco deriuatis in-
ferre propullulantibus, quibus omnibus conceptum
debite aptum, pro formali demum significatione habend-
um esse contendit. (e) §. 4.

(b) Genes.
p. 9.

(c) ibidem.

(d) Genes.
p. 46.

(e) Genes.
p. 65.

§. 4. Iam quæ dubia esse videntur in hac hypothesi, ordine exposituri sumus. Primo enim, quod ait Cel. Vir, Verba Quiescentia *Ain-Vau* & *Ain-Iod*, Nomina etiam eiusdem anomalæ, reuera binis tantum constare litteris, non caret scrupulo. Quippe vniuersa flexionis grammaticæ analogiamonstrat, Præteritum Kal (quod pro radice in his quoque Verbis poni Vir Cel. iubet) ex accidenti, nequaquam vero ratione originis suæ, bilitterum esse, media quippe eius radicali quiescente. Vnde enim est, vt a קם in Piel formetur קים, a שוע vero שוע, & a צר in Hithpael הצמר? vnde est, vt a רוח (quod procul dubio est trilitterum) Hiphil הריח non aliter flectatur, quam הקים a קם? vnde est, vt in ipso Præterito Kal dicatur באו & באו, item בש pudescens est, אורו illuxerunt, טובו boni sunt? vnde, inquam, sunt ista, nisi quod media horum Verborum modo implicite, modo explicite, ex natura sua (merus enim est spiritus) quiescat? Denique vnde sunt ו & י, quibus in tota paradigmatis flexione nihil frequentius est? Nimirum Cel. Vir eas non habet pro radicalibus, sed fulcris punctorum, quibus abeuntibus & ipsa cadant. (f) Sed hoc quidem frustra videtur asseri. Constat enim, accedente licet syllabico augmento, vocales tamen non cadere, quia (vt Grammatici loquuntur) impuræ sunt. Ita a תקום, תקום, תקום, formantur feminina תקומי, תקומי, תקומי: quæ, nisi obstaret prædicta ratio, formari debebant תקמי, תקמי, תקמי, sicut התקרי, התקרי, התקרי. Quod vero in *Hophal* cadunt, speciale est, nec euphoniæ legibus contrarium. media quippe excidit, ac vel in prima radicalis compensatur per *Dageseb forte*, vt תקום pro תקום

Nisi forte alios et (ut di. cel) cognatos abeuntiores קי et ים. vel קי per pentheta et 'i, supponat.

(f) *Genes. L. S. p. 125.*

B

2 Sam.

eiusdem fortis, ficut modo probauimus, & probaturi nunc porro sumus. Nulla enim præcipit ratio, vt **גר** peregrinus (quod exempli causa allegatur) fit istiusmodi primitiuum, quod characteris nomine veniat, cum id ipsum a Verbo **גור** formari non modo possit, sed debeat quoque, & hucusque constiterit. Saltem derivandi legibus nomina, *actorem* vel *habitum* designantia, pleraque a Verbis formantur; & recte, quidem, quia Verba simplicem habent actionis ideam, Nomina vero & *actoris* & *actionis* simul: ficut apud Latinos *peregrinator* est a *peregrinari*, *actor* ab *ago*. Sed ponamus, **גר** esse primitiuum, quod tamen verisimile non est; at trilaterum nihilominus est, media rursus latente. Hoc vero vel inde patet, quod hæc nomina vocalem suam in Plurali constructo nunquam abiciunt, vt **גרי**, **ערי**, **מרי**: cum procul dubio vocalis castra esset, nisi propter implicite quiescentem impura esset, & scriberetur pro **גרי** ex **גור**, **מרי** ex **מור**, &c. sicut & deriuata quædam Verborum mediæ quiescentis, eam ob causam, modo cum *Iod*, modo sine eo scribuntur, vt **חל** & **חיל** *antemurale*, **חק** & **חיק** *finis* &c.

§. 6. Sed & de Particulis **אל** *ne*, **אל** *ad*, **לא** *non*, quæ Vir Cel. tanquam bilittera semina adducit, merito dubitatur, sintne ea bilittera originaliter? Certe prohibitiuum **אל** (quod & substantiue *Nihilum* significat Iob 24, 25.) non magis dici bilitterum meretur, quam **אל** *p. 7. §. 11.* **אב**, **אם**, **אל** &c. quæ Vir Cel. in *Exodo* suo (1) pro *p. 75. §. 12.* compendiosè scriptis habet, ac a trilateris **אבב**, **אמם**, **אגלל** *p. 270. §. 4.* ipse format. Pari enim ratione **אלל** pro **אלל** scribi, adparet ex Nomine **אליל** *nihil*: vnde sicut **גר**

אל & רבב a רביב & רב, גלל a גליל & גלל
 אלו ambo cognoscuntur esse trilitteræ originis ab
 אלו. Quantum ad אל, tertiæ originalis litteræ apocopen
 passâ fuit, Arabismo id prodente, vbi est אלי, quod
 Hebræi interdum אלי exprimunt. Negatiuum
 vero בל quidni deriuetur a verbo, cum idem valeat
 ac בלי, quod est procul dubio בלה *consumi*, ficut
 בכי a בכה, רוחי a רוח, רמה a רמי &c. idemque
 nominis naturam (vt complures sic dictæ Hebræorum
 particulæ) habens, coll. Esa. 38. 17. vbi verbalem *consumtionis*
 significatum manifesto retinet. Ita a שרו
 formatur שלי & ש. De Apocope vero, & ceteris
 vocibus monosyllabis, plura suppeditabimus §. 12. 13. 14.

*Dicere potest Vir. Cel. Verbo
 שרו a בלי a עלה. Vero
 בל a lexuari cum Verbo
 a particulis, vbi Cel. fa.
 peva a super, nego a ne.*

§. 7. Deinde vbi *deriuata Seminum*, ex sua hypothesi, persequitur Vir. Cel., negat ו & י in formandis Verbalibus radicibus vltimo loco vnquam stare solere. (k) Sed hac exceptione non videbatur opus esse: quia (si dicendum, quod res est) *tertia* ה verborum *quiescens* vbique a ו vel י originaliter profecta esse videtur. Vt taceamus tertiæ ה quiescentis cum his litteris permutationem, qua tum in Verbis (vt ירוני a ירוני, רמיני a רמיני) tum in formatis inde Nominibus (vt שחי a שחי, בכי a בכה) nihil frequentius est; loquitur hoc idem Arabismus & Aethiopismus, vbi *quiescentia* Hebræorum *tertia* He perpetuo verbis *ultima* ו vel י harmonica sunt: quod secus est in Hebræorum *Mappikatis*, quippe quæ suum ה apud Arabes quoque feruant. Hinc in Hebraismo etiamnum reperitur non modo שלה, vnde est שלי, &c. sed etiam שלו *tranquillus fuit*, vnde formatur שלוה Job. 3, 25. שלוה Ps. 122, 7. quo pertinet etiam שלוה Gen.

(k) Genes.
 L. S. p. 4.

Gen. 21, 16. Et mirum foret, si Hebræorum vniuersæ radices, quæ tertiam ך siue *Mappikatom* habent, siue *Quiescentem*, vnius eiusdemque originis essent, tantum tamen tum in scriptione ac pronunciatione, cum in flexione discrimen intercedere, quantum vix maius concipi possit. Hæc vero ideo monuimus, vt exemplo inde discatur, esse quasdam in Hebraismo a prima origine sua declinationes, quas euphonia & diuturnus vsus inuexit, manente eadem vocis, ex prisca immutata, notione: quod neque cum Seminum doctrina, neque cum hieroglyphico litterarum valore, de quo posthac, bene conuenit.

§. 8. Cum vero mirum omnino sit *derivationis systema*, quod Vir Cel. ex suis (vt vocat) *seminibus* construxit; mirum videri non potest, si lector rationes exquirat, cur trium litterarum radices pro primitiuis non sint habendæ, sed pro deriuatis potius primitiui simplicioris monosyllabici? Affert quidem hanc in rem Vir Cel. aliquot argumenta; (1) quæ vero, vtrum (1) *Genes. p. 117. seqq.* probent, quod debent, paucis dispiciamus. *Primum* eius pro bilitteris primitiuis argumentum est *ab auctoritatibus* ac testimoniiis *Thomæ Angli, Forsteri, Anonymi* cuiusdam, *Stiernhelmi* item, ac *Richardi Simonis*, quorum *hic* lib. I. *Hist. Crit.* c. 15. suspicatus est, in *Hebraismo* admodum probabiliter ab initio plura, quam nunc, monosyllaba existisse; principio dictum fuisse ך vnum, nunc dici ארר, ארר antiquius esse, quam אגר אגר, quod hodie usurpatur, ille cum Viro Cel. in eodem laborasse dicitur studio. *Iste* radices trilitteras pro deriuatiuis habuit, in quibus duas tantum literas putauit radicales esse, vel potissimum certe respiciendas, accersitis in auxilium

hypotheseos suæ formis סב & קם. Forsterus vero in Dictionario suo ait, Litteras א, ב, ג, & ה aliquando ita seruales esse, ut tamen constituent substantiam dictionis, e. g. sub ברוך quod formavit ex ב & ורו. Primus denique, originaria lingua naturam esse dixit, ut breuissima sit, & quæ ad primitiuas voces, ex se his monosyllabis, bisyllaba vero Adam, Habel, Schamaim deduxit a Dam, Bel (quasi essent cum articulo ה) & Maj.

§. 9. Verum huic argumento responderi potest, (1) Esse in auctoritatibus istis partim manifesto erronea, partim ita deprauata, ut, quamuis in primario rei momento cum noua hypothese conspirare videantur, tamen, quod incertis vitiosisque superstructæ sint obseruationibus, (2) Rem ipsam solitariæ non conficiant, quippe (3) eadem facilitate, qua adferuntur, contrariis auctoritatibus multo pluribus, quin & catholico pæne omnium Philologorum consensu elidendæ, nisi argumentis ab ipsa Hebraismi indole constabilitæ fuerint. Huiusmodi vero num sint, quæ subiiciemus, agedum consideremus.

§. 10. Alterum enim argumentum ducit a *summa primæua lingua simplicitate*, quam negat adesse in vulgo sic dictis radicibus bisyllabis. (m) Sed duo hic supponuntur, quæ tum demum, quod debent, probantur, cum extra dubitationem ipsa fuerint posita: vnum, quasi Hebræa lingua necessario primæua sit; alterum, quasi primæuæ linguæ simplicitas negetur, negatis primitiuis monosyllabis. De priori videbimus Cap. II. §. 5. seqq. posterius vero nescimus, si ne per se adeo euidens, ut nulla indigeat declaratione. Simplex admodum est Syrorum, simplex quoque Aethiopum diale-

(m) Genes.
I. S. p. 121.

dialectus: neutra tamen trilateras aspernatur radices; imo *semina*, cuiusmodi Hebraismus habere putatur, vtraque ignorat, aut mutilata saltem, transposita, resecta, variisque immutata modis habet. Est Hebraeam seu (vt vocant) primænam linguam simplicitatis laude florere, quod haudquaquam negamus. Brevis est enim, ac plura fere suggerit menti legentis vel audientis, quam dicere viderur; est vnusmodi, sine fūco ac artificijs, quæ alias quidem linguas amplas reddunt ac copiosas; & quod maxime huius loci est, a separatarum vocum compositionibus, nisi in Nominibus proprijs, pæne tota abhorret. Sed vix vlla concipi potest ratio, quæ euincat istam Hebraismi simplicitatem cum trilateris radicibus haud posse consistere.

§. II. Instas quidem, dari simplicius quid hisce radicibus, vocem monosyllabicam siue bilitteram? Respondemus, eadem ratione effectum iri, vt ipsis quoque bilitteris seminibus cum primigeniæ linguæ simplicitate haud bene conueniat: dari enim simplicius quid poterat, vocem puta vnus litteræ, e. g. suffixa *tuus*, *meus*, *suus* &c. item affirmatiua, *tu*, *femininum* &c. Dicis, Possè id suo modo concedi, & videri illud ipsum, ad quod vltèrius ascendat Vir Cel. cum non in seminibus tantum subsistit, sed singulis quoque litteris, vnde semina conflantur, suum assignat valorem hieroglyphicum? Verum de hieroglyphica litterarum ratione dicemus posthac, c. II. Illud vero in præsentì cogitandum relinquimus, siue hæc *summa simplicitas* suo iure dicenda, qua Hebræorum non modo plurimæ voces sæpe bis, ter, quaterue ex suis combinatæ seminibus, sed & ipsa semina ex hierogly-

roglyphicis signis denuo composita esse statuuntur? Ita
 (n) *Exod. L. Vir Celeb.* (n) vocem אֲבִיחִיָּהוּ compositam esse di-
 cit ex אֲבִי *Corpulentia* cuiuscunque, בִּי *corpulentia re-*
S. p. 15. *curua*, & חֵה *arcuata combinationis* characteribus; &
 hos ipsos denuo miris ambagibus hieroglyphice ex lit-
 teris combinare opus habet: nec tamen audere, post
 etymologiam tam operose quaesitam, determinare, cuius
 speciei, figurae atque qualitatis fructus indigetur; cum
 pronum sit ex Arabismo, *melonem* s. *peponem* esse,
 coll. Num. ii, 5, vbi אֲבִיחִיָּהוּ utraque Versio Arabica
 harmonico vocabulo בִּיחֵה *melonum* conuertit. Quis
 vero hic *simplicitatem* miretur, vbi summa est in com-
 ponendo affectatio? Equidem existimauerimus, sicut
 simplicium natura fert, vt diuidi nequeant, sic e con-
 trario linguae simplicitatem quam maxime destrui
 multiplicatis huiusmodi ac longe quaesitis compositio-
 nibus. Quis vnquam *simplex* dixit, quod pluribus
 quidem partibus constat? Verendum est enim, ne sibi
 illudi videretur, si cui quid simplex esse hoc modo ex-
 poneretur. Et facile fuerit, hoc pacto Graecae linguae,
 quae compositionibus maxime abundat, simplicitatis
 laudem arrogare.

§. 12. Tertium Cel. Viri argumentum est a *deriuan-*

(o) *Genes. L. di tegibus.* (o) Cum enim plures apud Hebraeos exsi-
S. p. 121. stant voces monosyllabicae, parum ei probabile est, eas
 a bisyllabis, abiecta altera syllaba, formatas esse; maxi-
 me cum reliquae vocum deruationes omnes in He-
 braismo, non ablatione, sed additione fiant. Verum
 primo nimis liberaliter supponit, plurimas Hebraeo-
 rum voces bilitteras esse, quae tamen reuera trilitterae
 sunt. Allegat enim (p) tanquam bilitterarum vocum-
p. 2. exem-

exempla גג, רר, חח, שש, תת; in quibus vero pe-
 nitius inspectis, litteræ per se non geminari, uti Ce-
 leber. Vir opinatur, sed triplicari comperiuntur, ,
 compendiosa quidem scriptione pro גגג, ררר,
 חחח, ששש, תתת, quæ tamen, accedente syllabico
 augmento, conspicua fit, cum posterior compendiosæ
 scriptiõnis littera per *Dagesch* geminatur, ut גגו pro גגו
rectum eius, ררי *mamma*, חחים *hami*, ששה *sex*, תתו
dare eum. Et mirum est, Virum Cel. hoc non attendi-
 disse, cum tamen ipse (q) rectissime præcipiat, Nomina^(q) *Genes.*
 hæcquæ *Dagesch* forte in vltima latens habere dicuntur^{p. 41.}
 v. g. גל, גג, & familia, geminatorum reuera esse compen-
 dia, & idem valere, ac si scripta essent גלל, גגו, adeoque
 non tam Nomina imperfecta, quam iperfecte vel com-
 pendiose scripta dici debere, *Dagesch* forti, licet in fine
 ordinarie non exprimat, æque tamen subintellecto,
 ac Schua finale mutum, non exprimitur. Quod Ver-
 ba ac deriuata media implicite quiescentis, perperam
 pro bilitteris habeat, supra §. 4. & 5. ostendimus. Quo
 pertinet cum multis aliis, tum Nominibus, tum Par-
 ticulis, vocabulum ון, *paxillus* & *elementi* nomen, quod
 ideo apud Rabbinos æque ac Arabes ונו scribitur cum
 Aleph quiescente, nec vocalem suam (quippe impu-
 ram) ante plurale suffixum graue abiicit, ונוו.

§. 13. Deinde vero & hoc frustra supponitur, qua-
 si deriuandi legibus parum conueniat, monosyllaba
 a bisyllabis fomari, facta literarum ablatione. Quam lu-
 brica fit, saltem in vnus linguæ ab alia deriuatione, ist-
 hæc obseruatio, ostendit Vir summus, *Huetius* (r). Quid
 enim? Gallicæ voces *temps*, *corps*, *œil*, *sens*, *cruel*, gel. *Propos.*
 non videntur a Latinis *tempus*, *corpus*, *oculus*, *sensus*, *IV. c. 13. §. 8.*
 C
 cru-

Mutari potest ex Loti.
utale: nam v. g. Rex,
Pis cognoscuntur origi-
navi, scribenda Regis,
Regis, Pies, quia Pars.
ling. habet Regis, Pies.
Ita in Germanismo vice-
ros, cognoscunt, ut hanc
Mama, Pies, Pfall, p. 101.
simplices syllabe, an ge-
minatio vltima cogitatio
sub eam recipere de aus-
dem vocet cum augmen-
to quodam v. g. Pies,
nter, Pies, Pfall, p. 101.

do, scilicet (a) per metatbesin radicalium, vt ככל & ככל
 stultescere, גור, גרו & גור amputare; (b) per enallagen litterarum
 unius organi, vt עלו & עלס, עלץ & עלץ exultare, רשט & רתת
 pauor, vt קובע & קובע galea; aut dentalium cum linguali-
 bus, vt קוץ & קוט fastidire, פשר & פתר interpretari
 &c. Iam igitur patet, quo pacto in radicibus illis כפה
 כפה, מכף (hæc quidem facilius confertur cum ככה)
 & כפן, insit quædam significationis cognatio. Quæ
 si Cel. Viri sententiæ faueret, deberet non modo in
 his, sed ceteris quoque radicibus, characterem כפ hab-
 bentibus, v.g. in כפל duplicauit, כפס trabs, כפר ob-
 litterauit vel expianit &c. eadem facilitate & euiden-
 tia existere. Sed hoc ipsum est, quod nec in imperfec-
 tis Radicibus constanter, nec in perfectis pæne un-
 quam, nisi valde per accidens, deprehendere licet
 §. 16. Sumamus e.g. characteristicas אל, quarum
 deriuata Cel. Vir in hunc modum digessit (t): אל &
 אלה Deus, אל ad, אל ne, אל isti, אל robur, אל ni-
 bil fuit, אל fortis fuit, אל aries, אל diris deuouit,
 אל cauda, אל voluit, אל mutus fuit, אל por-
 ticus vel verum enim vero, אל fornicis &c. Qui-
 bus quæso! ambagibus, quot philosophematis, quot
 speculationibus existimas opus esse, si vniuersa ista
 vocabula componere inuicem, ac ad mutuam quan-
 dam in significando cognationem reducere tentaueris?
 Experire vires tuas, omnesque sagacitatis & ingenii
 neruos intende: accipe insuper (ne quærendo nimis
 fatigari molestum sit) datam iam a Cel. Viro caracte-
 ris אל explicationem, secundum quam notat tenden-
 tiam quamcunque ad quodcunque: sed ne sic quidem for-
 te proficies, ac subuerendum est pæne, ne cum lobo no-
 bis

Sicut apud Græcos ἄββα el
 ἄββα; ἄββα ἄββα
 ἄββα ἄββα ἄββα.

¶ Vide in quædam
 ἄββα ἄββα ἄββα
 ἄββα ἄββα ἄββα
 ἄββα ἄββα ἄββα
 ἄββα ἄββα ἄββα
 ἄββα ἄββα ἄββα

bis occinas illud (u) כה עזרה ללה (u) *Iob. 26.*
 Inde vero experimentum capias, sine recens hypo- 2. j.
 thesis adeo evidens, vt, quod Ve i. Auctori ipsius placet, (x) perpetua eius analogia suo se lumine viden- (x) *Genes. L.*
 dam fistat? *S. p. 121. §. 12.*

§. 17. Pergit Cel. Vir, dum quantum hoc pro sua hypothesi argumentum persequutus est, hanc simul adicere inter characteristicas & accessorias litteras differentiam, vt, si qua radicalium extrudenda sit, alia nulla extrudatur, nisi tertia accessoria; sin geminanda quaedam, nullae geminentur aliae, quam characteristica (y). Verum his quoque obseruationibus ob- stare videntur exempla nonnulla; priori quidem, (y) *ibid. p.*
 בנו pro בנו *venimus* 1 Sam. 25, 8. הוּמָהוּ *pursuit illud* *122. §. 18. G*
 ab אפה c. 28, 24. ללה *ad pariendum* pro ללה c. 4, 19. *123. §. 19.*

תה *tegumentum eius* pro כותה *Gen. 49, 11.* אב *vo-*
 let ab אבה *Prou. 1, 10.* &c. in quibus tamen procul du-
 bio characteres sunt בא, אף, לד, כס, אב; posteriori
 vero, שְׁלֵמֵן *tranquillus* & שְׂמֵן *tumultuatio*; quorum
 hoc est א שמה, mediantē nomine שְׂמֵן, geminato
Nun beemantico, illud vero א שלה, cuius character
 est שר, & accessoria radice ה, nominis vero *Nun*
 geminatum.

§. 18. Sed vt ad reliqua contendamus, magnum sane prauiudicium contra bilittera Hebraeorum femina est, quod nulla comperiantur in vŭ esse. Allegauit quidem Cel. Vir complura, sed quae partim trilittera esse, partim a trilitteris descendere, §. 4. 5. 6. 12. 13. demonstrauiimus. Quis vero persuaserit sibi, Hebraeam linguam ita originis suae fuisse immemorem, vt primitiua sua abrogauerit penitus, nullibi imposte-
 rum

semper scribitur legiturque חָמַס *oppressit*, צָרַק *iustus* *fuit*, nunquam vero חָמַס וְצָרַק, prout requiretetur, si essent ex חָמַס מַס & צָרַק וְרַק.

§. 20. Difficultas quoque non parua *Seminibus* concitatur ex frequenti Characterum *metathesi*, in Nominibus æque ac Verbis. Præcipiunt enim nouæ hypotheseos leges, *characteristicarum transpositione inuerti significatum*; item *singula primitiua significationes formales habere diuersas*. (z) Si characteristicarum, multo magis igitur tum characteristicarum, tum integrorum characterum metathesi, significatus inuertendus est. Sed quomodo hæc conueniunt cum exemplis, vbi post metathesin significatus idem omnino superites? e. g. גָּרַו & גָּוֹר *amputare*, quorum illud (si nouam sequi hypothesein lubet) ex גָּו & וֹר, hoc vero ex גָּר & וֹר concreuit. Item שְׂמֵלָה & שְׂמֵלָה *vestis*, illud ex שָׁל & מָה, hoc ex שָׁם & לָה; כֶּשֶׁב & כֶּשֶׁב *ouis*, illud ex כֶּב & שֶׁב vel כֶּש & שֶׁב, hoc ex כֶּש & שֶׁב vel כֶּש & שֶׁב; סָלָה & סָלָה *stultus*, illud ex סָל & לָה, hoc vero ex סָל & לָה. Cum enim res eadem iisdem radicalibus, transposito tantum ordine, significari deprehendatur; metathesis quidem in huiusmodi vocibus haud aliter euenisse putanda est, nisi ex accidenti & crebro vsu, sicut apud Germanos *Topf & Pot* / aut apud Græcos *καρδία & καρδία cor, κάρτος & κάρτος robur* &c. Saltem Hebræos ab huiusmodi accidentali metathesi non abhorreere, euidentis fit ex perpetua fere primæ syllabantis cum ה characteristico in Hithpaël transpositione, e. g. הַתְּשִׁיבָה *pro הַתְּשִׁיבָה*. Docent hoc etiam Nomina propria, vt cum illud יַעֲבֹץ *1 Par. 4, 9.* ab imponente declaratur כִּי יִלְרָחֵי בַעֲצָב, idemque יִשְׁוֹחַ, qui

(z) Genes. L.
S. p. 38. §. 23.
Genes. L. 5.
p. 26. §. 14.

פּט ex פּט & שׁ, חׁ ex חׁ & חׁ; quæ vero ad primam ipsius hypothesin habenda fuissent pro compositis, חׁשׁ ex חׁשׁ & שׁן, vel חׁן & שׁן, vel denique חׁשׁ & ן; שׁפּט ex שׁף & פּט, vel שׁט & פּט; חׁשׁׁ vero ex חׁשׁ & שׁ, vel חׁחׁ & שׁ. Quin & indidem obseruauimus, Cel. Virum trilateras voces, neglectis plane feminibus, immediate a suis formasse pariter ac exposuisse radicalibus, vt כּפּוּר, quod (כּ) *curuando* rem (פּ) in *anfractum* vel *angulum*, & anguli huius latera (חׁ) ad se inuicem *aduersando* duplicatarum exponit &c. Verum in his hypothesin suam ex parte vel retractauerit, vel emendauerit, nostrum non est determinare,

CAPVT II.

De

LITTERARVM HEBRAICARVM HIEROGLYPHICA SIGNIFICATIONE.

SVMMARIA.

Hieroglyphica litterarum Hebr. significationis idea generalis datur ex Cel. Auctoris Exodo §. 1. specialior ex Breuiario Eiusdem §. 2. Ex promisso multiplici eius usu, institui nostri occasio nobis nascitur §. 3. Fundamenta nouæ opinionis ex Cel. Auctoris Genesi explicantur §. 4. Eadem vero in consequentibus expenduntur: ac primo quidem ostenditur, Hebræam linguam verisimilius primigeniæ filiam esse, quam ipsam primigeniam, vti Auctor supponit §. 5. adductis aliquot argumentis §. 6. 7. 8. 9. 10. vnde subsumitur contra valorem litterarum hieroglyphicæ §. 11. Deinde specialius fundamentum Ven. Auctoris, quasi scribendi habitus Adamo sit concreatus, subruitur §. 12. vnaque noua hypothesi §. 13. Probatur primigenium cum arbitrarij idea ne pugnare quidem.

D

vii

vet. Cel. Auctor sibi persuasit §. 14. Ostenditur item, hieroglyphicum
 literarum valorem neque ab ipsarum Nominibus §. 15. neque Fi-
 guris §. 16. neque Sono §. 17. 18. neque Numero firmiter deriva-
 ri posse §. 19. Prouocat quidem inde ingeniosus Auctor ad analogiam
 seu exemplorum inductionem; sed monstratur, analogiam non esse,
 se, quidquid sub quacumque conuenientia iugum cogere nouit in-
 genium §. 20. Alioquin secuturum, in aliis quoque linguis esse
 quid hieroglyphici, quippe que nouam. hypobesin baud difficilius,
 quam primigenia, admittunt §. 21. Exemplo praeterit ex nostra ver-
 nacula §. 22. Incommoda nouae opinionis sunt, (a) quasi, ubi
 consonantes eadem, diuerso quamlibet ordine, idem quoque signifi-
 catus sit §. 23. Occupatur responsio §. 24. (B) quasi sub iisdem literis
 necessario eadem origo, idemque formale sit §. 25. (γ) quod ex
 iisdem literis quiduis aliud, quam debet, & subinde contrarius
 significatus hieroglyphicus erui possit §. 26. (δ) Praemittitur & cognata-
 rum radicum in significando identitate §. 27. (ε) & cognatarum contra-
 ctionum in appellando diuersitate §. 28. (ζ) turbat praeterea Hebrae-
 smi in significando analogiam ac stabilitatem §. 29. (η) Denique magnis
 scateat hiatus; quod probatur ex literis praeformatiuis atque pra-
 fixis §. 30. item ex notis Hebraeorum diacriticis §. 31. ac figuris literarum
 finalium §. 32. (θ) Conclusionis loco mouetur scrupulus contra
 promissam nouae opinionis utilitatem, ostendende, quod neq; ab igno-
 rantia §. 33. neq; ab ambiguitate Philologorum austri:issima capita libe-
 ret §. 34. Laudibus tamen Cel. Viri nequidquam derogatum inus, §. 35.

§. I.

HActenus de Radicum ex Seminibus compositione. Sequitur, vt de Seminum seu Characterum, vnaque Radicum, & quarumlibet vocum, ex Litteris concretionem dispiciamus. Noua enim

prorsus Cel. Viri opinio est, quasi singulis consonantibus sua per se constet significatio, quae suo modo sit hieroglyphica atque symbolica: quemadmodum Sinarum litteratura hieroglyphica est. Ait autem, proprias Hebraearum litterarum significationes mechani-

Verum Sinarum scriptura non sonantia est, uti Hebraica, sed rerum symbolica: inde a lapsu necessitas quod Sinarum alia lingua uti quoniam Sinarum legitur, quin et a quolibet, ipsius quae lingua Sinarum imperitiam potest legi ac intelligi, videlicet ut numerorum characteres Germanice, Gallice legit ac percipit. Sed vero, si in Hebraea, ubi potest quis sonos legere, sed non intelligere, non vellet intelligere, inuestigari non est, ut et sonas litterarum esse generat. Insuper Characteres Sini et dicuntur ascendere ad 100000. et supra.

cas

cas esse nec nisi perpetuis tropologiis ad alia applicabiles.
 Ac litteras quidem aspiratas א, ע, ח, ס, ש, ז, statuit,
 habere in genere significatum *motus* vel *actiuitatis*,
 vario tamen intensiōnis gradus; א, ח, ה, ז, ז, *motus sit-*
usque rectilinei; ג, ט, כ, ק, *motus situsque curuili-*
nei; י *tensiōnis vel extensiōnis*; ך *augmenti*; ם *propaga-*
tionis; ן *copulationis*; ן *capedinis, corpulentia*; ן *an-*
fractus: ita tamen vt littera vocum *initialis* *actiue* se,
 quasi habeat, *finalis passiue*, *media* vero utroque modo;
 adeoque diuersus ordo diuersum inferat significatum,
 v.g. אא *Motus intra rem*, אא *motus extra rem*. Hæc
 Ille in Præfatione *Exodi L. S.* quanquam & in *Genesi*
 hanc in rem multa tetigerit.

§. 2. Plenius vero hoc suum inuentum publico
 dare Vir Cel. decreuit, eius theoriam ex instituto pa-
 rarurus; cuius Breuiarium, vno atque altero adjecto
 specimine, præmisit in *Dissert. Epist. ad Illustrem Leibnitzii*
 um, eo tendens, vt א *actiuitatem & motum omnem in*
 genere; ב *trinam dimensionem*, hoc est, *materiam atque*
 spatium, *motus vel situs* omnis subiectum; ג *flexum*
 & *obliquitatem in genere*; ד *alio faciliam protrusionem at-*
 que *promotionem*; ה *presentiam vel adessentiam demon-*
 stratiuam; ו *Copulationem atque annexum*; ז *Protrusio-*
 nem *vehementiorem & arcte stringentem*; ח *Societatem*
 ac *combinationem omnem in genere*; ט *Retroactionem &*
Recessum; י *Extensionem & Longitudinem*; ך *Versationem*
curuitatē, concauitatem; ם *Aduersationem, - additio-*
 nem, *impulsū & pressuram quancunque*; ן *Amplitudi-*
 nem & *exempliationem*, ita quidem vt Mem *initiale &*
apertam ex *amplitudinis illius complexu* eximat, Mem
finale & clausum in eam deducat &c. ן *Propagationem*
 D 2

cf. Hieronymum
Tom. III. p. 139. ad
Paulam Verbanam
de interpretatione
Abrahami Hebraei
et c.
 Sic proprium nomi-
 num compositione in-
 dicandum esset, si possit
 notare מולד מולד
 אברון, coll. ו. ה. ו. ה.
 Gen. XIII. s. el. ו. ה.
 v. is. quid vero cum
 illa littera si signifi-
 cans, quam auctor
 alibi præstitit, parum con-
 venit.

ab uno ad aliud; ☐ Cincturam & coarctationem; ☿ Obiectivitatem, obuiationem, obseruationem; ☒ Anfractum & angulum quemcunque; ☿ Contiguitatem & arctam successionem; ♀ circuitum, ambitum; ☿ regressum, exterioritatem; ☿ Numerum ternarium, gradumque tertium; id est, superlatiuum & summum; ☐ denique sequelam, continuationem, successionem, hieroglyphica quadam ratione significet.

(d) Loquimur cum Viro Cel. in Dissert. Epist. p. 5. (e) Ibid. in Dedicat. ad Ill. Leibnizium.

§. 3. Mira hæc mysteria (d) adeo extollit Vir Cel. "vt ea sola putet satis esse ad tenebras atque ambiguitates Hebraismi tandem aliquando dispellendas ac terminandas: idemque spem facit, (e) fore, vt hac admissa hypothesi, res Christianorum fructum confentantur altissimum, sanetur antiquissimæ ac tot prærogatiuis nobilitatæ linguæ vertigo, suaque Codici S. constat veritas; liberentur dubiis infinitis afflictissima Philologorum capita, vnaque simul vltimæ antiquitatis Philosophia, atque de rebus naturalibus primorum hominum opinio, rerum appellationibus indita, sic instauretur. Dignam profecto opinionem, quam & perpoliat Vir Cel. eo quo valet ingenio, & litteratis omnibus (si tantos quidem pollicetur fructus) persuadeat! Dignam vero non minus, cuius fundamenta sollicitè & diligenter expendantur, ne lusus poeticus aut figmentum cerebri potius, quam vera, certa, firmisque superstructa rationibus doctrina temere arripiatur. Huc igitur altera pars tractationis nostræ contendet, in qua operam daturi sumus, vt dubia, quibus valor litterarum hieroglyphicus etiamnum videtur esse implicitus, exponamus, causâ decisionem, doctioribus ac maturioris iudicii Viris relinquentes.

§. 4. Di-

§. 4. Dispicientibus autem, vnde reperat Vir Cel.
 hieroglyphicum valorem Alphabeti Hebraici? visus
 est nobis in *Genesi L. S. (f)* hanc quæstionem maxime (f) p. 29. sc. 99.
 tetigisse. Ita enim fere ratiocinatur: Si Lingua He-
 bræa est *primigenia*, habitus scribendi, aut concreatus
 fuit Adamo, perinde vt habitus loquendi, habebunt-
 que literæ *Deum* ipsum auctorem; aut ab *Adamo*, vel
quocunque alio, modus scribendi fuit inuentus, habe-
 buntque literæ *hominem* auctorem. Quodcunque
 supponas, inquit, literæ Hebræorum habebunt vel
mere arbitrium significandi valorem, vel *naturalem*,
 hoc est, vt literæ in se ipsis etiam, quocunque tandem
 modo, rerum sint symbola, in fitasque habeant rati-
 ones quasdam, relationes vel similitudines, per quas
 cum notione rerum conueniant. Si posterius assum-
 seris, (vt sc. valorem habeant *naturalem*) symbolica
 litterarum significatio cum primis, inquit, fundabitur
 vel in Litterarum *Nominibus*, vel *Figura*, vel *Pronun-*
ciatione, vel *Numero* tandem, ita vt literæ alicuius ge-
 minatio significationem augeat, exclusio vero dimi-
 nuat. Iam vero fatetur quidem, se nihil certi habere,
 vtrum ex his duobus asserendum sit. Attamen, qui
 Hebræam primigeniam esse credunt, negat admissu-
 ros consequentiam ab aliis linguis (in quibus arbitraria
 sint forte omnia) ad Hebræam: eos vero, qui scri-
 bendi habitum primo homini concreatum statuunt,
 ægre concessuros ait, Deum, qui alia omnia non si-
 ne numero ordine, & mensura fecit, signa homini de-
 disse tam vacua, tam nihil in se cum significato com-
 mune habentia. Immo non patitur sibi persuaderi,
 primum litterarum auctorem (siue is Deus fuerit, siue

*Quod in Deum anima
 tum naturas nominibus
 designasse: Et. Alio
 modo significare naturam
 aliis naturis. Hoc autem
 tem, quod primigenia
 quod lingua significat
 di vni habuerit non
 auct, eius intrinseca
 quædam necesse sit, d.
 ex novo arbitrio et in
 distributione omnia, pa-
 det se inde, quod po-
 steri non dant. Ad hunc e-
 um. Provisio et ipsi addi-
 scere opus habuerunt.*

(homo) voluisse litteris bruta nec significantia quid-
 quam Nomina imponere: aut Figuras litterarum cæ-
 co surrexisse casu; quas alicubi saltem pro significa-
 tiuis agnoscere cogantur, quicunque litteras illas in
 textu V. Testamenti insolitas (e. g. in clausum Esa. 9, 7.)
 cum Ricb. Simone, aliisque, pro vanis Maforetharum mi-
 nutiis habere nolint. Et mirum quoque fore arbitra-
 tur, si significandi vicinitas, quam primitiua, litteris
 Sono cognatis constantia, habent, casu tantummodo
 fieret. Vtut vero pleraque ex his obscura adhuc &
 minus euidentia esse fateatur, saltem quod ad Num-
 rum, seu repetitionem vel geminationem litterarum
 attinet, summa cum fiducia asserit, id importare,
 quod exponendum fumerit, Singula, age, nunc
 expendamus.

fuerunt, qui au hiquidam lin. §. 5. Primum ac summum Cel. Viri suppositum
 que Hebrece inde prabere est, quasi Lingua Hebraea sit primigenia. Sed nec hoc ad-
 voluerunt, quod in Hebræo certum esse videtur, vt hieroglyphico litterarum
 lez in euenis saginali. O. q. valori firmum ac stabile fundamentum præbere possit.
 Et vel corrupte manu. Quanquam enim Iudæi pariter, ac Christiani plurimi,
 manu, vel p. Hebræi. inel. Hebraicam soleant pro illa ipsa lingua habere, qua
 leuani. Ad haec sed sicut Hebraicam soleant pro illa ipsa lingua habere, qua
 p. h. e. excepit. Hiero. utebatur Adamus; tamen hanc opinionem post alios
 vig. in Ambr. super etiam Huettius (g) non leuibus argumentis impugna-
 Tit. 2, 12 (g) In De- uit: ac nouissime Io. Clericus (h) e contrario admo-
 dilala p. monstrat. dum verisimile effecit, neque Hebraicam, neque Chal-
 medici var. Euang. Prop. daicam, neque arabicam, aut ullam aliam Orientis linguam,
 allestimo, IV. c. 13. cam ipsam haberi posse, qua vsus sit Adamus: quippe que
 qui ex voce (h) In Pro- tractu temporis & dispersione humani generis, in varias
 Becens, a legom. Com- dialektos Orientis distracta fuerit, & memoratas linguas
 pueris, cui ment. ad aliasque affines ex se genuerit; sicut veterum Romano-
 apud grecos. rum lingua neque ea est, qua vruntur Itali, neque Gallo-
 nobrii us. Pentateuch. ferat. p. I. rum lingua neque ea est, qua vruntur Itali, neque Gallo-
 mmi laudita, argumete. Hieronymus Epist. 107. Hebraam linguam, qua Velustum
 balat, in. Ebraicam esse inuicem oris et eorum.
 antiquitatis ec. 170. nis eloqui, vniuersa hodierni antiquitas. Sed et e contrario quid-
 Metaph. H. p. lib. II. ab initio. Orientales sentiant, apud Herbelotum in Biblioth. Orient. p. 514. a.

* Contra & nonnulli posunt (1) Hebraeos demum, qui postea eas regiones occuparunt, nomen originarium a *Ch.* deo demum, Nativitas filio accepisse Gen. 22. (2) Laban calluit quidem Mesopotamiae dialectum, calluit in. et Hebraicum. nam quis quis fuerit alioquin inter se. et Abrahama sermo, itaque Iacobum, interpretor.

See of Wichmans hand
 Prof. W. Heberer
 Evident iniquity de Cana
 ad hanc interpretationem
 Eius interpretationem

sepber, Luz, Gath &c. (β) quia Cananæi nusquam leguntur Israelitis *επεργλωσσοι* fuisse, ut alia quidem gentes, v. g. Aegyptii Pl. 114, 1 Gen. 42, 23. Chaldaei 2 Reg. 18, 26. &c. (γ) Immo exploratores Israelitarum, semel iterumque missi, sine interprete Cananæam peruagati sunt Num. 13. Ios. 2, 1. (δ) Neque concipi potest, si sola Iacobi familia Hebraice loquebatur, unde interpretem nancisci Iosephus in Aegypto potuisset?

Quisq. p. 1. Com. Arabil.
 Hebraicam linguam esse
 antiquam primigeniam
 neq. in consuetudine
 Hebraica immutatam; in
 de vero ad Cananæos
 & deulobam, et ab his
 Abrahamo traditam.
 Verum inter quosdam
 ipse aliquid varietas
 his in dialecto existit
 nam idem nomen, qui
 רבון plevis, & Hebraicis
 דבאניס et שריון, &
 מועזי דבאניס.

§. 8. III. Abrahamo autem, ad quem plerique Hebraicum a piis maioribus propagatum fuisse putant, Chaldaicus sermo haud dubie fuit vernaculus; quippe cui (α) patria *Chaldea* fuit Gen. 11, 28. 31. ac sedes aliquandiu Carræ Aramææ s. Mesopotamiæ v. 31. unde & posterius eius, Israelitæ, ἀπόγονοι χαλδαίων nuncupantur Iudith. 5, 5. fratris vero filius *Bebuel*, itemque nepos *Laban, Aramæi* vocantur Gen. 25, 20. (β) In eiusdem familia haud multo post Chaldaismus s. lingua Aramæa vernacula fuit, coll. Gen. 31, 47. vbi שוררונה גר Laban dialecto sua vocavit, quod Iacob Hebraice גלעזר, Cur vero sola Abrahami familia in Cananæa linguam seruaret priscam, reliqui in Chaldaea vel Mesopotamia manentes, eius oblii, novam dialectum adficerent?

Agnovit hoc ipse Quisq.
 Antiqua lingua confor
 nationem & quise pie
 tatis primum in Hebraicis
 quin Cananæos pro se
 mitis gloriant pietatis
 nomine produxerunt, quos
 pe quosdam sermo Hebraicis
 verisq. sunt si. 7. et in
 se illis Antiquis fuit.

§. 9. Neque IV. valet satis, quod multi opinantur, primariam linguam incorruptam ad Heberi poteros transisse, nec penam confusionis huiss, qui ad turrin existruendam non conspirauerint. Primo enim nusquam vel *Eberi*, vel posterorum ipsius ad Abrahamum vsque laudatur pietas: immo vero Abrahami maiores (אבותיכם), ac *Terachus* improbi, Ios. 24, 2. Sap. 10, 5. Iudith. 5, 7. 8. manifesto superstitionis idololatrica

In lingua Israelitica diuersas dialectos fuisse, liquet eum ex *דְבָרֵי יְהוָה* 12. a. et historia illius, inuenis *Leuitic. c. 18. v. 3.* tum *3. ex* vocatulis quidam, que successit tempo-
 ris obsecantiora facta sunt *וּבְלִשָּׁנֵי קְדוֹת* (33) *וּבְלִשָּׁנֵי קְדוֹת* alia in margine per modum

latrice arguuntur. Deinde si Eber cum filis ideo confusio- nis pœnam euasit, quod turris ædificationi non adfuerit, vnde factum est igitur, vt posteri Ioktanis, Eberi filii, Arabice, plerique vero Semitæ, quibus trans Euphratem sedes obtigerunt, Chaldaice loquerentur, aut alia quauis lingua ab Hebraica remotiori? Quod vero Hebraïsmus *Lingua Sancta* vocari solet, ne hoc quidem ad rem quidquam facit. Sit *sancta*, quia sanctis- sima V. T. oracula hac dialecto perscripta sunt: at ideo primigenia non est.

*quoniam suscipitur
 et sunt et q. 33. v. 2.
 וּבְלִשָּׁנֵי קְדוֹת p. 34.
 cf. Gen. 10. 31. 32.*

§. 10. Porro cum in confesso sit, linguas in perpetuo fluxu esse, sic vero nulla adparet caussa, cur Deus primigeniam a reliquarum linguarum forte penitus eximere, & a mutatione per aliquot millenaria immu- nem præstare voluerit. Certe nec dignitas dialecti ta- e quid necessario exigebat; alioquin ad nostra vsque tempora, & ad finem vsque mundi, debuisset eius vsus conseruari: nec prærogatiua aut ius illorum, per quos propagata dicitur hæc lingua ad Abrahamum; quippe quos modo cognouimus idololatræ eiusdemque forsitan insanix fuisse, ac turris ædificatores. Præterea si verum est, quod *Waltonus* (k) obseruat, a *Libris Es litteris esse, vt lingua non mutetur*, haud equidem vi- dere licet, quomodo primigenia potuerit a mutatio- ne immunis conseruari, cum tamen ante Mosen, su- pra bis mille annos, nihil pæne librorum in ea exstite- rit. Ac certe res ipsa docet, Hebraïsmum a communi linguarum forte neutiquam fuisse liberum. Vnde est enim, quod Hebræa lingua sibilantes æque, ac Chaldaïsmus vel Syriasmus, cum lingualibus subinde commutet, vt *וּבַח* & *טַבַּח* *maclare*, *קוֹץ* & *קוֹשׁ* *radio*

*Exprobrat quidem Mos.
 bitis ac turris 28. 25,
 & quod dixerunt וְהָיָה
 וְהָיָה בְיַד ה' אֶת
 merita quidem, quia deo
 populam uacillare dicit
 litteris conseruatiua
 se esse promissæ.
 Sed nihil tale de
 lingua Hebræorum.*

(k) In *Prolegom. Bibl. Polygl. p. 4. §. 15.*

E adf.

gis, quod parum credibile sit, si litteræ ante gentium dispersionem iam extitissent, plurimos populos, quibus post multa demum sæcula scriptiois beneficium, innotuit, eas vel abieciſſe, vel nouas ad instar earum excogitare noluiſſe. Saltem res tota, quæ ſupponi iubetur, in incerto verſatur, nec vlllo argumento, (quod quidem ſit aptum & ſufficiens) demonſtrata hucusque fuit.

§. 13. Inde vero conſequitur, fruſtra Cel. Virum concludere: Si Deus ipſe litterarum eſt auctor, ne- tiquam eſt probabile, eum ſigna homini dare voluiſſe tam vacua, tam nihil in ſe cum ſignificato commune habentia. Nec poteſt enim ex antecedenti falſo aut incerto alia, quam falſa aut incerta concluſio conſequi. Sed conſequentia nec tum legitime procederet, ſi vel maxime antecedens verum eſſet: quia nec vacuum eſt, nec ordine caret, quod alio modo, quam hieroglyphice, ſignificatiuum eſt.

§. 14. Saltem igitur litteræ (inquit Cel. Vir) ſunt ab Adamo vel quocunq; alio. Sed de Adamo quidem diximus vix concipi poſſe. Ponamus tamen, eſſe litteras ab Adamo vel alio quocunq;: quid inde? Aut igitur, inquit, valorem ſignificandi habebunt mere arbitrarium, aut naturalem ſeu hieroglyphicum. Bene! ſed quo argumento probat, poſterius eligendum eſſe? Inde nimirum, quod lingua putetur eſſe primigenia. Sed hoc quidem fundamentum parum certo niti, modo indicauimus §. 5-11. Deinde vero nec pugnat primigenium cum idea arbitrarie, nec præciſe expoſcit rationem hieroglyphicam. Si enim ab Adamo vel quocunq; demum alio Hebræorum litteræ inuen-

Miramur quod, cum Pa- triarchis ante Moſen, eorum beneficia non fuerint, vti ad ſcribendum epistolæ, quorum qui- dem in Sacerdotibus nulla fit mentio, post Moſen, ipſe ante eum est auctor de illis silentium. In Hebræis, cum separati ad eos, quos mittet, ore, long cum instruit, nullam addens epistolam, vti nos facerent. Ad ſcriptionis bene- uolentiam ante Moſen iam uiguisse apud Hebræos, ad quos inquit, quod uerba, non tam bene loquens debere audire, alim quod res sit nominata lo- 15, 15.

Primigenia lingua est quæcumque uellet, ab eo immo- ditate inſerui, quam ipſorum poſteris deinceps diſſeruiant, atque ſignificandi vim deinde non a nra

E 2

aut indifferenter quædam neceſſitate, de ex mera arbitrio et inſtituto loquentium. Dicit quidem non a nra Adam beſtis nomina inpoſuerit ſecundum naturam idcirco, ſed aliud quo ſignificare uoluerunt, aliud naturæ. Vid. Thomafij in Lexico Sic. tit. II. c. 9, p. 20. 21.

tæ sunt, quod cogitur Cel. Vir ipse in suspenso relinquere, quid impedit igitur, quin Adamus, vel quisquis inuentor est, in effingendis litteris æque suum arbitrium securus fuerit, ac ceteri homines litterarum apud varias gentes inuentores?

§ 15. Ac proinde obscurum esse nequit, quam lubricum sit, symbolicum litterarum valorem ab ipsarum repetere *Nominibus*: quorum vtut significatiua nonnulla sint, tamen pleraque etymologiam suam per accidens & vix aliunde, nisi ab externa litterarum figura habent; alia vero mere technica sunt, æque ac in aliis linguis, & apud nos *Be, Ce, De* &c. vt *Chet, Tet, Mem*, cuiusmodi voces Hebraismus, si vsum spectes, alias ignorat. Nec intelligi potest, quo pacto hieroglyphicus litterarum significatus cum adpellatiua *Nominum* explicatione conueniat in aliquibus, nisi obrorto (vt aiunt) collo conuenientiam longe petitam aduocare velis. Aleph a *discendo* seu *adsuescendo* dicitur, forte quod hinc *discendi* petatur exordium: sed quid hoc ad significatum hieroglyphicum *Motus in genere*? & quid communionis est Nomini *Lamed*, quod *disciplinam* notat, cum significatu *Aduersationis, accessus*? item Nomini *Tau*, quod *signum* est, cum valore *sequela*?

§ 16. Similis autem est ratio *Figura* litterarum: quæ multo etiam minus interpretamentis hieroglyphicis fauet. Quis enim exculperit ex structura τ & ν valorem *motus*, η *presentia*, σ *societatis*, χ *aduersationis*, ω *ampliationis*? & vt cetera elementa mittamus, quis sibi imaginari queat, figuram litteræ ν , quæ omnium minima & apicis instar tantummodo est, significatum sibi conformem habere, cum *extensionis* & *longitudinis* signum

signum esse dicitur? Frustra vero prouocat Vir Cel. ad *Mem clausum* in voce לִסְרֵבָה Efa 9, 6. cuius figuram concedimus equidem significatiuam esse, verum in genere non etymologico, sed critico. Subindicat enim forte variam ex aliis codicibus lectionem רִבְוָה, re-
fecto penitus & omisso לֵם, vti metaphrases LXX. In-
terpretem, Latina verus, atque Arabica conuerterunt:
qua de re Cl. Hillerus (m) consuli potest.

(m) In Tra-
ctatu de Kri
& Cibib p.
139.

§. 17. Et quomodo *Sonus* vel *pronunciatio* poterit symbolicum efficere litterarum valorem, nisi *man-
cam* saepe aut *confusam* vocabulorum interpretationem dare velis? *Mancam*: quia (a) litteræ אהוי saepissime in pronun-
ciatione quiescunt, vt גֵּלָהּ מֵר, לֵאמֹר, מוֹרֵס, בִּימֵי
in diebus &c. (β) Geminatarum vltima (nisi vocalē habeat) nunquam pronunciando exprimitur, vt גֵּרָא
cumulus pro גֵּרָלָהּ, חָם calidus pro חָמָם; nec media semper, vt צֵרִים *bosles*, ad formam חָמִים, a radice צָרָר.
(γ) In Radicibus, quas Vir Cel. vocat *imperfecte composi-
tas*, aliqua alterutrius characteris littera, sicut in scrip-
tione, sic & in elocutione perpetuo eliditur, vt cum רִחֵק
dici putatur pro רִחֵק, רִחֵב pro רִחֵב &c. Proinde si finis cuiuslibet litteræ seorsum significatus est, idem
que sono metiendus, quiescentes quidem (quoties &
quamdiu quiescunt) nihil significabunt; ac tūm mul-
to magis, vbi ex ipsa quoque excidunt scriptione, vt in
לְשִׁמִּיעַ pro לְשִׁמִּיעַ, ac monosyllabis vltimæ geminatae
vniuersis. *Confusam* vero oportet esse interpreta-
tionem, quæ ex singularum litterarum sono ac valore
hieroglyphico elicitur; quia saepe contingit, vt (a) quies-
centes litteræ, cum quiescunt, sono nec a se inuicem
discerni queant, vt יוֹסֵף a יוֹסֵף addidit a יוֹסֵף
creauit

E 3

Vnde et confunduntur in
לְשִׁמִּיעַ אֶת אֲחֵרֵיכֶם, v. g.
וְיָרָה אֶת יוֹסֵף וְיָרָה אֶת יוֹסֵף.
וְיָרָה אֶת יוֹסֵף וְיָרָה אֶת יוֹסֵף.

minatio euidenter augmentum & frequentatiuum quid significationi infert, vt גלה *volutare* a גלל *voluerre*, אמלל *languore confici* ab אמל *languescere*, פתלתל *peruerfiffimus* a פתול *peruerfus*; eodem fere modo, vt apud Latinos *iaclitico* a *iaclto*, *faltito* a *faltto*, augmentatiua a frequentatiuis funt. Verum huiusmodi quid in difperfa ac feruili litterarum geminatione vix obferuauimus, v. g. משמר, מקוים, משמן, vbi praefor-
 matorium Mem, radicali iunctum, significatum radicis non geminat, quæ opinio Cel. Viri est (q), sed *localita-* (q) *In Dif-*
 tis aut *actionis* ideam infert, sicut (cum simplex est) in *seri. Epist. ad*
 מושב, משכב & similibus. Neque etiam geminatio *Illustrem*
 radicalium immediata semper auget significatum. In *Leibnitium*
 telligimus geminationem euphonicam seu compensa-*p. 15.*
 tiuam, vt cum אגא dicitur pro אגגא, ארמרו pro
 ארמררו: vbi geminationis nullum est aliud funda-
 mentum, quam euphonia; quæ facit, vt Latini etiam
 dicant *Appono*, *succumbo*, *illicio*, *pellicio*, pro *Adpono*,
subcumbo, *inlicio*, *perlicio*, Græcique pariter
 συλλέγω *ἐλλογέω*, pro συλέγω *ἐνλογέω*. Deinde vero
 nec hoc persuasum est nobis, quasi radicalium *exclusio*
 significatum *diminuat*. Quis enim dubitet, Futuro
 יר *respergetur*, aut Præterito גלו *migrarunt*, totam in-
 esse notionem radicum נוו & גלו, offi diminutio-
 nem litterarum vtraque forma passa sit? Ac difficile
 forte fuerit, cum isto principio conciliare aliud Cel.
 Viri principium, (r) quo litteras in compositione ex (r) *Genef.*
 caractere alio deriuatas, significationem inferre pu-*p. 46.*
 tat characteris illius, cuius sint. Quomodo enim חקו
 idem significare potest, quod וחקו, cum posterioris
 characteris prior littera exclusa sit?

(s) Genes.
L. S. p. 37.

(t) Genes.
v. 129.

§. 20. Sed facile sensit Cel. Vir, hæc omnia fundamenta infirmiora esse, quam ut hypothesin hieroglyphici valoris stabilire valeant: itaque tandem, quod res est, fatetur, (s) *rem a priori determinari non posse*. Attamen nihilominus putat, a posteriori seu exemplorum inductione suam abunde firmari sententiam. Equidem hoc tum demum litterato orbi patebit, si Vir Cel. Lexicon ad leges hypotheseos suæ conscribendum, uti promissit, publicauerit; ex cuius toto contextu & analogia iudicium capessendum erit. Interim tamen monemus, non omne id linguis a priori inesse, quidquid ex illis *sub aliquod convenientia iugum cogere nouit ingenium*. Quem scrupulum tetigit quidem Cel. Vir (t), sed vti nam plene & sufficienter exemisset! Prouocamus ad cordati Lectoris sensum, anne, perlecta *Exodo Lingua Sancta*, qua hieroglyphice voces aliquot Alphabeti litterarum interpretatus est, exempla se ita compererit habere, ut Auctoris ingenio potius, quam ex natura & indole rei, magisque sub aliquod conuenientia iugum coacta, quam ad pronam, planam, facilemque analogiam redacta fuisse adpareant?

§. 21. Posset enim forte, si quis harum rerum curiosus esset & otio abundaret, pari facilitate, necio quæ admiranda vel Latinitatis, vel nostræ vernaculæ aliarumve linguarum, ad eiusdem hypotheseos leges exculpere, demtis modo vocabulorum terminationibus, vocabulis atque seruilibus litteris. Meminimusque a Fautore quodam artificium illud Hieroglyphicum ita collaudari, ut aliis quoque linguis vel maxime ignotis adplicatum, ex solo litterarum significato

ficatu eiusmodi ideam genuisse diceret, quæ materia-
 li vocum significationi fuerit quam convenientissima.
 Ipse Cel. Vir in *Exodo* L. s. voces גֹּבֵר *thesaurarius*, גַּט
scheda. גָּסַד *inflari*, גָּעַע *latari*, ex sua hypothesi æ-
 que explicauit feliciter, ac Hebræas; etsi peregrinas
 ac Chaldaicas illas esse non abnuerit.

§. 22. Pari igitur ratione posset, si quis veller,
 Germanica Lab/ Laub/ Leben/ Leib/ Lieben/ Lob/
 ita tractare, vt considerari iuberet illarum caracte-
 risticas, ל accessus, impulsus, & ב materia, corporis,
 substantie, interneque capedinis notas: ex quibus con-
 flatum Lab significaret (ל) accretionem (ב) materie
 lacteæ, vno verbo *coagulum*, sicut apud Arabes לבן
 ex iisdem characteristicis lac; Laub (ב) aliquid (ל)
 adiunctum arboribus, seu frondes; Leben (ל) impul-
 sum (ב) materia vel corporis, substantie motum seu
 vitam; Leib (ב) substantiam (ל) impulsus capacem,
 seu corpus; Lieben denique & Loben (ל) impulsus (ב)
 internum, prius quidem amorem, cuius pariter ac vi-
 re præcipua sedes apud Hebræos dicitur לב Cor; po-
 steriori vero Laudem, quæ impellit, stimulumque addit,
 & accendit ad vterius pergendum, vnde להב Hebr.
flamma, & שלהבת aliquid in summo gradu inflammans.
 Valde autem verendum est, ne huiusmodi explica-
 tiones non solum vulgo, penes quem loquendi nor-
 ma & arbitrium, sed grammaticis quoque ac doctis,
 qui etymologias insuper inquirunt, parum arrideant,
 ac id videantur inferre, de quo, qui vocabula rebus
 imposuere, nunquam cogitarint.

*est hic compendiosissime
 vis comparanda adal/hog
 rias et coniferentia phi-
 tologica. Sed nec ig sur-
 dar, quod Hebræis Velle
 Arabibus ac Hebræis
 Velle significat. Aut
 quare Hebræi ipsi, florente
 adhuc Reg. sua, Chaldaicis
 non intellexerunt?*

F

§. 23. Cer-

§. 23. Certum vero est, quidquid Vir Cel. in contrarium sentiat, significationem istam hieroglyphicam, a posteriori collectam, in Hebraisino multa secum neque exigua ferre incommoda. Primo enim, si singularum litterarum singularis est valor, plurimæ quidem voces, quamuis toto (vt aiunt) cælo differant, modo easdem habeant consonas, vnum tamen eundemque habere videbuntur significatum, saltem generalem, vt כרמים *sacrificuli* & כרמים *vineæ*, ממלכה *regnum*, & כלמה *ignominia*, עבר *transiit*, & פאר הרהר *esuriit*. Atqui ita facile fuerit, vti הרהר אפר *ornatum pro cinere* Esa. 61, 3. sic vicissim הרהר אפר *cinerem pro ornatu* habere; aut inane quoddam חלם *somnium* somniantis instar pro לחם *pane* arripere Ef. 29, 8. quia in his vocibus consonantes eadem sunt, idem proin formale eis importaturæ.

עדר *vacillauit*, עדר *persistit*; רחוק *laui*, רחוק *occidit*.

§. 24. Præuidemus quidem, quid regeri possit. Urgebitur enim, quod Vir Cel. (u) præcipit: *Litterarum characteristicarum transpositione saepe inuerti significatum*, vt v.g. קר sit *occursum*, רק vero *amotionis* nota. Verum attendenti haud difficulter patuerit, scripsisse hoc Virum Cel. ipsum non sine hæsitatione. Cur enim dicit, *Sæpe*, nisi quod sentit, in quibusdam vocabulis saltem esse metathesin accidentalem, seu arbitriam? Putatne voces ex metathesi synonymas אנק & נאק *gemere*, שמלה & שלמה *vestis*, כבש & כשב *ouis*, similesue, ex consilio conspirare significationibus, aut notiones habere diuersas? at nullum huius diuersitatis vllibi vestigium. Vide quæ copiosius hac de re supra diximus Cap. I. §. 20.

(u) Genes. p. 38. cf. Exod. L. S. p. i.

§. 25. Quis

apud Latinos *Labor* ich falle & Arbeit / *Edo* ich gebe
 aus & ich esse / *Vere* im Frühling & wahrhaftig /
Vis du willst & die Kraft &c. aut apud Germanos
Arum pauper & *brachium*, *Weise sapiens* & *mos*, *Hall*
sonus & *porticus* &c. Quæ omnia conciliare, & ad vnum
 reducere significatum formalem, quid esset aliud,
 quam cælum cum terra, superaue cum inferis
 fociare?

Esan (al. *tonus* et
regilla.)

§. 26. Incommodum porro est nouæ hypothe-
 feos, quod significationem litteris attribuat tam va-
 gam, tam ceream, ac in omnia flexilem, vt ex iis-
 dem litteris quiduis aliud, & subinde contrarius si-
 gnificatus erui possit. Quis putasset humili *וַי* *valli*
 adeo bene conuenire cum *וַי* *superbo* & *וַי* *elatum*,
superbum esse, vt cum eis commune etymon, commu-
 nemque haberet significandi rationem (x)? Atqui

(x) vid.
Exod. L. S.
p. 235. seq.

hic modus dici possêt, conciliandi Scripturæ quoddam
 (vti videtur) paradoxon, quo *Esā. 40, 4. וַי* *וַי* *וַי* *וַי*
omnis vallis (inquit) *elata fiet*. Ita pulchre quidem

(y) *Differi.*
Epist. 9.

Cel. Vir (y) radicem *וַי* interpretatus videtur, (ש) *summo studio* (ש) *rem aliquam rectificare*, *schlichten*
und richten / sehr gleich und eben machen. Sed quid
 nonne pari vel maiori etiam facilitate possêt eadem
 radix explicari (ש) *summo studio* (ש) *anfractus* facere

(z) conf.
 de littera
 ו
Exod. L. S.
p. 36.

(ש) *stectendo* vel *torquendo* quid? (z) Hæc vero egre-
 gia esset *Iudicis* idea! scilicet qualem cum detestatione
 proponit *Moses Deut. 27, 19. Maledictus* *וַי* *וַי* *וַי*
peruertens (*insectens*) *ius peregrini, pupilli & viduæ*.

Itaque haud scio, an hieroglyphica hæc disciplina mul-
 to sit certior, quam Kabbalisticæ artes, *Atbasib*, *Ge-*
matria,

tria, Notaricon, Temura: quas merito cordatiores spernunt, utpote tam lubricas, ut teste Pfeiffero (a)^(a) *In Crinon difficile esset iisdem principiis e falso verum -- factica S. p. 212.*

Regeret quidem Cel. Vir, *Verum, genuinum, & adequatum vocis significatum non ex sola etymologia, neque ex solo usu, sed ex utroque simul querendum esse!*

Bene: fatetur ergo, deficiente vltali significato, qui (b) *Genes. ex antecedentibus & consequentibus, ex adiunctis, ana-L. S. p. 14.*

logis, parallelis, similibus, contrariis atque oppositis colligitur, vanos esse conatus hieroglyphicos. Quomodo igitur sanar noua hypothesis Hebraismi vertiginem? aut cur Vir Cel. ex sola litterarum etymologia *רשן משפט* explicauit *pannum conduplicatum, & expandendo bene diductum atque dilatatum, ne rugas contrahat vel plicas faciat?* Dubitamus enim an vox *רשן משפט* vllibi in Codice S. hunc usum habeat.

§. 27. Premitur & hoc ipso, vnde afferi solet, recens opinio, *cognitione radicum* scilicet. Quibus vtut putet Vir Cel. aliquam significationis diuersitatem inesse, tamen ipse fatetur, subinde nullam plane sentiri, v.g. *רוך, רכך, רכא, רכה, ררך, contundere* (c). Etenim si qua eis omnino inesset significan-(c) *Genes. di diuersitas, cur רוך non aequè facilliter distinguere-L. S. p. 44.*

tur *רכך*, ac *רכל* *simbria* a *רכל* *spoliare?* aut *רכך* a *רכא* aequè, ac *מרר* *amarus fuit* a *מרר* *efferre se?* aut *רכא* a *רכה*, vt *ברא* *creauit* a *ברא* *comedie?* aut denique *רכר* ab *רוך*, vt *תלה* *suspendit* ab *תלה* *illusis?* Nimirum accidentalis hæc allegatarum Radicum cognatio denuo argumento est, esse, sicut in omnibus linguis, ita & in Hebraica, quod a loquen-

tium non tam intentione, quam usu & consuetudine dependeat.

§. 28. In ordinanda porro litterarum significacione, Cel. Vir hanc ponit regulam (d): *Litterarum cognatarum mollior, significacionem etiam quasi molliorem ac remissiozem; durior vehementiorem reddit.* Et sane adpositum huic obseruationi exemplum esse videtur, quod subiicit: רוּחַ enim est *dilatatio*, inquit, omnium tenuissima, *respirare & flare*, רַךְ *mollescere*, רַקק *atenuari*. Cur vero alibi adeo morosus est eiusdem canonis vsus? רַחַב *ferocire*, רַחַב *dilatari*, רַגַב *gleba*, רַכַב *insedie*, רַקַב *computruit*; itemque רַגַר *incubuit* ouis vel pullis, & רַקַר *transfigere*: quomodo hæc non dicam gradibus se mutuo attingunt, sed quid omnino in significatu cognationis habent? Et mirum est, auctorem primigeniæ linguæ noluisse cognatas actiones, v. g. נָרַם *dormituri*, ישַן *dormire*, נָרַם *ecstático sapore obrui*, cognatis exprimere radicalibus, earumque vel remissionem vel intentionem mollioribus durioribusue distinguere litteris.

§. 29. Si vero finis cuique litteræ valor est, ex quo originarius & formalis integrarum radicum significatus existit, radices anomalæ igitur raro admodum suum conseruabunt formale, non dicam in deriuatis (e), sed in ipsa quoque paradigmatum flexionè. E. g. in *Quiescentibus Pe-Iod*, aliud formale erit radicis יָלַד, aliud Imperatiui לֵד ac infinitiui לָרַת, aliud denique Coniugationis Niphâl, נוֹלַד, נוֹצַב, Hiphil הוֹלִיד, הוֹצִיב, & Hophal הוֹלִיב, הוֹצִב: quia prima *Iod* (quæ in præterito neutiquam vel Coniugationis, vel Temporis, vel Personæ præformatiua, sed æque ac א in אָכַל, פָּקַד, פָּקַר, for-

(e) conf.
supra C. I.
§. 21.

sed potius quod pronuntiatio combinatorum huiusmodi litterarum Hebraicis fuerit difficilis.

❁❁ (48) ❁❁

& *visitabit* F. *בקרתי* *visitabis* F. *בקרתי* *visitabit* M. *בקרנה* *visitabit* & *visitabunt* F. Putabimusne, his omnibus formis maxime *successionis* & *sequela* notionem inesse? Mirum vero, si Præteriti prima *בקרתי* huiusmodi ideam exigit, cur prima Futurorum non habeat item? aut si secunda Præteriti *בקרתי*, cur imperatiui non item? Et quo pacto littera *ש*, quæ *numeri ternarii gradusque superlatiui & summi* est, conueniet cum significato præfixi *ש* qui, quæ quod? Nolumus enim valorem hunc hieroglyphicum aliis in exemplis experiri: alias facile esset demonstratu, eum haud satis bene vocabulis accommodari; & vel vnicum numerale *שש* *sex* (quod supra c. l. §. 12. compendiose pro *ששש* scribi ostendimus) sufficeret allegare, quippe quod neque *ter* repetiti *ternarii numeri*, nec *gradus superlatiui* capax est.

§. 31. Ad hæc non fuerit a re alienum quærere, cur e vocalibus non æque, ac consonantibus, significatus colligatur hieroglyphicus? æquipollent enim subinde vocales litterarum geminationi, vt *ברר* pro *birrebb*, *בברר* pro *bühbbal*; vel motui, vt *נחמים* pro *birrebb*, *נחמים* pro *bühbbal*; vel motui, vt *נחמים* pro *birrebb*, *נחמים* pro *bühbbal*. Quam difficultatem vidit quidem Vir Celeb. in Præf. *Exodi* L. 5. sed non expediuit. Cur item e diacriticis signis solum *Dagesch forte* in consortium efficiendi valoris hieroglyphici admittatur; cum tamen reliqua signa litteras non minus adficiant? Certe si sonorum varietas diuersitatem hieroglyphicæ notionis gignit, vti coniciebat Cel. Vir, *Dagesch lenis* debebat esse non minus significatiuum, quam *forte*: quippe tantum interest inter *Raphatas* & *Dagesch leni* adfectas, quantum inter Græca *φειδωω* *obstruo* & *πειδωω* *facio*, *βιδωω* *præfun-*

funditas & βδρος rubus. Nihil etiam discriminis inter *ἡ Mappikatum & quiescens?* cum & motu differat, & flexione. *Sebua* vero, quo iure excluditur, quod tamen subiectum litteris motum, abiens quietem magno discrimine notat? Quid *Metbeg*, quod geminationis loco interdum est, ut *הלה* pro *הלה*? estne verosimile, minus eiad significandum ius comperere, quam *Dagesch forti*? Denique geminatio litterarum estne etiam illic significatiua, ubi excidens *Dagesch* aut per vocalem compensatur, ut *טרף* pro *türraf*, aut nullum sui vestigium relinquit, ut *באר* *declarauit*? Hæc omnia, ac multo plura, nisi excussâ fuerint ac suis circumscripta limitibus, certitudinem ac euidenciam nouæ hypotheseos non parum turbant.

§. 32. Viderur & hoc scrupulum habere, quod ex omnibus litteris solum *Mem* diuersimode dicitur significare, prout vel *apertum* fuerit, vel *finale & clausum*. Pariter enim de *Capb, Nun, Pe, Tsade*, statuendum fuisset, quarum initialis figura a finali non minus differt, quam *מ* *Mem*. Iptum tamen *Mem finale* nonne quolibet accedente augmento mutat figuram? ut *ע* *cum*, *עמי* *mecum*. Quis hic sentiat diuersum diuersæ figuræ valorem?

§. 33. His omnibus rite consideratis, iudicet qui potest, sintne hypotheseos nouæ tanta commoda, (h) Vid. quanta *Cel. Vir* pollicetur? (h) Certe in illis ipsis vo- supra *C. II.* cibus, quæ quam maxime Philologorum capita adfli- §. 7. gunt, quarentem destituit, & loco certi, stabilis ac indubii significatus, quem promittit, vagam & in mille formas flexilem ideam parit, quæ tantum abest, ut adfli-

afflictis solatio fit, vt augeat potius afflictionem. Nec parum nouæ opinionis gloriam minuere videtur, quod nisi de vocum significato aliunde iam constet, frustra fit hieroglyphica litterarum notio; fatente ipso

(i) *Genes. Viro Cel. (i) Rerum deperditarum vel alias non satis cognitarum adpellationes indagare, esse laborem valde lubricum atque incertum.* Quo referri iubet **דְּרוּאֵי**, **אֲבִיחֵי**, **וְרוּר**, **אֲבִיחֵי** &c. Cogitandum vero hic maxime er- rat illud Hillelis: **אֵישׁ לְהוֹת אֵישׁ בְּמִקוֹם שְׂמִיךְ אֲנָשִׁים הַשְׁתַּדֵּל לְהוֹת אֵישׁ** *In loco, vbi non sunt viri, da operam, vt tu virum te prestes.*

§. 34. Et quoniam Vir Cel. opinionis suæ vsum cumprimis in dispellenda ambiguitate collocat, agedum experiamur, quantum possit, & quantum valeat. Sumamus e. g. *Ier. 49, 7.* vocem **מְבַנִּי**, quam alii interpretes reddiderunt *ab intelligentibus*, quasi Participium esset ex **בָּן**; alii, *filii eius*, quasi esset Pluralis a **בֵּן**; item *c. 50, 29.* **רְבִי**, quod alii vertunt *iaculatores*, a radice **רָבַח**; alii, *plurimos* a **רָבַב**; denique sumamus *c. 51, 2.* **זְרִי**, quod alii reddunt *peregrinos* ex **זָר**, alii vero *ventilatores* ex **זָרָה**. In his vocibus vtrinque sunt pro vnaquaque interpretatione rationes, tum ex contextu, tum ex philologia probabiles: vnde amphibolia & ambiguitas quædam oritur. Quid igitur recens hypothesis? Nimirum monstrat earum vocum characteres **בָּן**, **רָב**, **זָר**; characteribus attribuit suum ex hieroglyphica litterarum notatione significatum formalem, vt v. g. **בָּן** summa quadam abstractione *Propagationem* notet: formale characteris adcommodat ad materiales vsus vocis **בְּנֵי**, secundum

ADIZZ (51) ADDA
dum quos notat alicubi *filios*, alibi *intelligentes*. Sed
quid inde ad discutiendam amphiboliam in locis alle-
gatis? Aequè ac antea etiamnum ignoramus, quæ sit
vera, certa, atque sine formidine contrarij indubitata
horum locorum interpretatio: quin & multo magis
videmur ex hieroglyphico valore perplexi. Vt parum
absit, quin vsurpari hic possit illud *Terentii*: *Fecistis
probe; incertior sum multo, quam dudum.*

§. 35. Et si vero hæc omnia ingenue disputauimus,
ii tamen non sumus, qui Celeberrimum Virum sua,
quam multorum iudicio meruit, laude priuandum pu-
tent. Immo agnoscimus grato animo propensam Eius
adiuanda sanctioris Philologiæ studia voluntarem, su-
spicimusque merito suo eximias ac vtilissimas observa-
tiones Lexicas, quibus, occasione hypotheseos nouæ,
sua distinxit ac erudito orbi probauit monumenta.
Confidimus autem plane, Virum Celeb. multa, quæ
in vulgaribus Lexicis desiderantur, non minus feliciter,
immo emendatius pleniusque traditurum fuisse,
si vim ingenij, apparatus doctrinæ, & iudicij robur
ad ea perfequenda, etiam secundum communia
artis lexicæ principia, conuertere
voluisset.

FINIS.

ADDITAMENTA LEXICA.

I.

Latet in Prouerbiis Salomonis ingens thesaurus Lexicus, propter frequentissimas oppositiones ac similitudines.

2.

Cognatarum linguarum Harmonia in Hebraisino egregium habet usum.

3.

Ad etymologias & emphases restituendas non parum facit, nosse vocabulorum formas. Conf. Expositio Grammat. Hebr. p. 108. seq.

4.

Cognatæ Radices alia ex aliis illustrantur.

5.

Nomina propria exstantiora in Lexicis Hebræo-Biblicis perperam negliguntur.

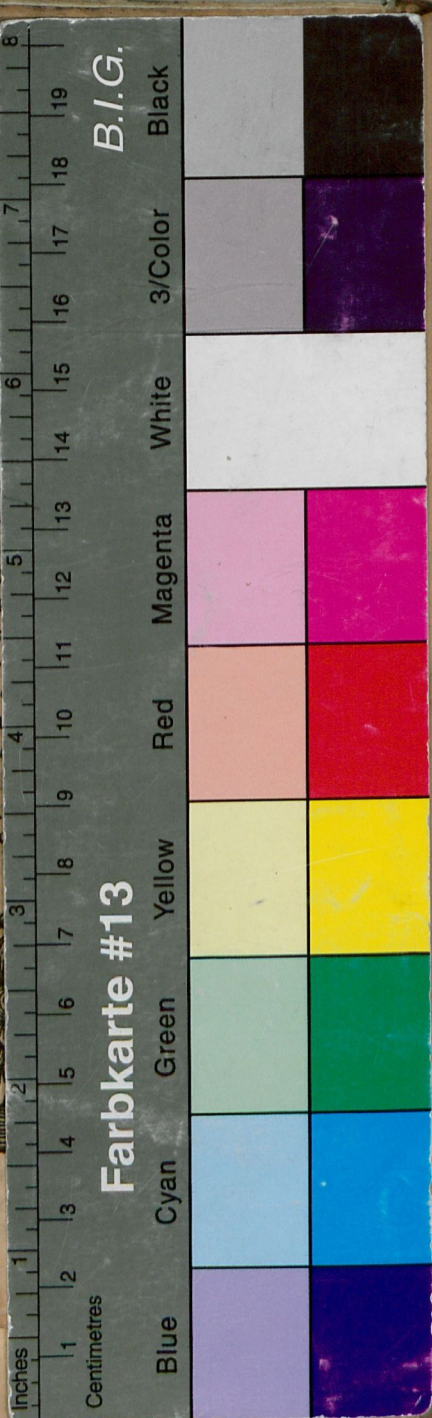

Bla 278

ULB Halle 3
004 145 070

B.I.G.

Farbkarte #13

DISSERTATIONEM PHILOLOGICAM,

Qua,
NOVA HYPOTHESIS ETYMOLOGICA HEBRAEA
De,

VOCVM SEMINI-
BVS,
AC
LITTERARVM SI-
GNIFICATIONE HIERO-
GLYPHICA,

MODESTE EXPENDITVR,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, CETERA,

Indulgente Amplissimo Philosophorum Collegio,
IN ACADEMIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE
M. CHRISTIANO BENEDICTO
MICHAELIS,

ORD. PHILOSOPH. ADIVNCTO,
d. XVI, Febr. MDCCCXIX.

H. L. Q. C.

Publico examini exponet

CONRADVS ANDREAS *Bünther*/
Bleicheroda - Hohnsteinensis.

HALAE MAGDEBVRGICAE, LITTERIS SALFELDIANIS.

3
are 2